
**FORMASYON DERSLERİNİN YETERLİĞİNE İLİŞKİN BEDEN
EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYI VE ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİ**

**THE OPINIONS OF TEACHERS AND TEACHER CANDIDATES OF
PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS ABOUT THE
SUFFICIENCY OF FORMATION COURSES**

Cemal GÜNDOĞDU*
Bilal ÇOBAN*
Öztürk AĞIRBAŞ**

ÖZET

Türkiye’de Eğitim Fakülteleri tarafından yürütülmekte olan öğretmen yetiştirme programları, genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi (formasyon) olmak üzere üç temel alandan oluşmaktadır. Okul ortamında kazanılan bu bilgi ve becerilerin mesleki yaşantıda yeterliliği dikkate alınması gereken bir konudur. Bu çalışma, formasyon derslerinin yeterliliği hakkında öğretmenler ve öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü son sınıfta okuyan ve formasyon derslerini tamamlamış olan, ülke genelinde çeşitli üniversitelerde öğrenim gören toplam 1262 öğretmen adayı ve farklı illerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olarak görev yapan toplam 150 öğretmenin görüşlerini belirlemek amacıyla 8 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Elde edilen verilere SPSS 15.0 for Windows istatistik paket programında frekans ve yüzde(%) hesaplaması yapılmıştır.

Bu çalışma sonucunda, öğretmenlerin mesleki yaşantılarında formasyon derslerinin çok yeterli bulunmadığı öğretmen adaylarının ise aksi yönde bir görüşü olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki yaşantılarında belirli dönemlerde bu derslere ait bilgilerin güncellenmesi ve hatırlatılması amacı ile ilave hizmet içi eğitim programları ile formasyon derslerinin uygulanabilirliğinin ve verimliliğinin artırılacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Öğretmenlik, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Formasyon

* Fırat Üniversitesi BESYO

** Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
oagirbas@erzincan.edu.tr

ABSTRACT

The teacher training programs held by the faculties of education in Turkey are composed of three main fields such as knowledge of area of study, knowledge of formation of teaching skills and general knowledge. The sufficiency of these knowledge and skills gained in school atmosphere is a matter to take into consideration in terms of their efficiency in professional life. This study is carried out in order to determine the opinions of teachers and teacher candidates about the sufficiency of formation courses.

A questionnaire with eight questions is used in order to determine the opinions of 1262 teacher candidates studying their last year at the department of Physical Education and Sports and who completed the formation courses and 150 teachers of Physical Education and Sports in different cities. The data obtained is analyzed in terms of frequency and percentage in SPSS statistics packet programme for Windows.

As a result of this study, it is determined that formation courses are not found sufficient in teachers' professional lives while teacher candidates have opposite opinions. It is also decided that feasibility and efficiency of formation courses could be increased via additional in-service training programmes and formation courses in some certain periods of teachers' professional lives in order to update information about these courses and remind them.

Key Words: Teaching, Physical Education and Sport Teaching, Formation

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyler için yüksek bir yaşam düzeyi elde etmenin, toplumlar için de gelişme ve ilerlemenin, çağdaş ülkeler arasında yer almanın başlıca yoludur (Kaya, 1993). Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimi vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir (Karagözoğlu, 2003).

İçinde bulunduğumuz yeni bin yılda artık rollerin değişmekte olduğu görülmektedir. Farklı bir dünya düzeni, küreselleşme, dünyaya açılma, yenden yapılanma gibi değişme ve gelişmelerden söz edilirken; bu değişime ayak uydurabilmek için eğitim yoluyla yetiştirilecek bireylerin de araştıran, sorgulayan, problem çözebilen, kritik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden faydalanabilen, düşüncelerini kolayca ifade edebilen, takım çalışması yapabilen özelliklere sahip olmaları beklenmektedir. Bu özellikleri geliştirmede önemli bir fonksiyonu olduğu kabul edilen öğretmenlerin de değişme ve gelişmeleri anlayabilen, yorumla-

yabilen, etkililik ve kalite gibi değer ve davranışları özümseyen bireylerden oluşması, eğitim hizmetlerinde kalitenin sağlanması açısından önemli bir beklentidir (Kavcar, 1999)

Temel toplumsal kurumlardan birisi olan eğitim, bütün toplumların temel sorunlarının başında yer almaktadır. Bu temel sorunun ana öznesi de hiç kuşkusuz öğretmenlerdir (Battal, 2003). Eğitimin niteliğini geliştirmede üç önemli öge bulunmaktadır. Bunlar; öğrenci, eğitim programı ve öğretmendir. Öğretmenler; eğitim programının uygulayıcısı aynı zamanda öğrenci ile sürekli iletişim halinde olan kişi olduğu için, bu üç öge arasındaki en önemli unsurdur (Gökçe, 2003). Hedeflere ulaşmak, nitelikli öğretmen yetiştirmeye ve ihtiyaç analizleri iyi yapılmış eğitim programlarının geliştirilmesine bağlıdır. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetişmesiyle sağlanabilir (Türkoğlu, 1987).

Bir toplumun eğitilmesinde öğretmenlik eğitiminin önemi bilinmektedir. Toplum ve onu oluşturan bireyleri eğitmek; bireyin yaşadığı ortamı ve iletişimde bulunduğu bireyleri göz önünde bulundurmayı gerekli kılar. Birey zamanını aile, okul ve çevre üçgeni içinde geçirirken iletişim kurduğu bireyler de bu ortamı oluşturanlardır. Aile ve çevredeki bireylerarası etkileşim, okuldaki etkileşimden bağımsız değildir. Bireyin davranışlarının oluşması ve yansması, ailede başlayıp çevre ve okulun da dahil olmasıyla ortaya çıkar. Ancak okul, bireyler için belirsiz bir etkileşimin gerçekleştiği yer değil; amaçlı, planlı, kasıtlı etkileşim ortamlarının oluşturulduğu yerdir. Etkileşim ortamı, öğrenci, öğretmen, program ve diğer değişkenlerin toplamından oluşmaktadır.

Öğretmen, bu ortamın düzenleyicisi, önemli bir bileşeni ve etkin bir oyuncusudur. Öğretmenliği meslek yapan faktör, bireyin taşıması gereken kişisel özelliklerden daha çok mesleki özelliklerin varlığıdır. İnsani özellikleri yeterli düzeyde olan bir bireyin öğretmenlik için gerekli şartlardan birini sağladığı fakat yeterli şartlara sahip olmadığı açıktır. Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre, bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olması gerekir (Şişman, 2001).

Ülkemizde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre, “öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini, Türk Milli Eğitim amaçlarına uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdür (Adıgüzel, 2008).

Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır (Adıgüzel, 2008; Demirel, 1999). Bu nitelikleri kazanabilmek için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmesi temel alınmıştır. Eğitim ve öğretimden istenilen başarı ve verimliliği elde etmek için bazı şartların yerine getirilmesi gerekir. Bunlar; eğitim sistemini mükemmel hale getirme, eğitim için gerekli araç ve gereçleri temin etme ve gerekli fiziki imkanları hazırlama gibi şartlardır. Fakat bu şartların bulunması gerekli olmakla beraber, eğitimde istenilen başarı ve verimliliğe ulaşmada yeterli değildir. Çünkü eğitim sistemini çalıştıracak araç ve gereçleri kullanacak ve kullandıracak insan öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve almış olduğu formasyon derslerinin kalitesi eğitim öğretim faaliyetinin başarıya ulaşmasında en önemli faktördür (Büyükkaragöz, vd. 1998). XI. Milli Eğitim Şura'sında; öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisine sekizde beş (%62,5), öğretmenlik meslek bilgisine sekizde iki (%25) ve genel kültür derslerine ise sekizde bir (%12,5) oranlarında ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır. Öğretmen eğitimi için açılmış eğitim fakültelerinde eğitim süreci; alan bilgisi, öğretmenlik meslek formasyonu ve genel kültür alanında oluşturulmuş dersler yoluyla düzenlenmektedir (Sönmez, 1994; Kulaksızoğlu, 1995; Turgut, 1996; Güçlü, 1996; Sünbül, 1996). Bu üç alanda verilen eğitim sonucu öğretmen olan bireyin, geleceğin neslinin eğitimine rehberlik etme yeterliliği kazandığı düşünülmektedir.

1981 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kanunu (2547 Sayı ve 6 Kasım 1981) ve bunu tamamlayan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (41 Sayı ve 20 Temmuz 1982 tarih) ile Türk yükseköğretim sisteminde kapsamlı düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerden biri de; Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumlarının üniversitelere bağlanmasıdır (Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Teşkilatı bunun dışında tutulmuştur). Bu bağlamda, Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri, İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri, Sosyal Hizmetler Akademisi, Sağlık İdaresi Yüksek Okulu, Gençlik ve Spor Akademileri ve üniversite dışındaki diğer yükseköğretim kurumları gibi, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları da (İki yıllık eğitim enstitüleri ve 4 yıllık Yüksek Öğretmen Okulları) üniversitelere bağlanmışlardır. Bu bağlantı sırasında, öğretmen yetiştiren kurumların adları, öğretim süreleri, bölüm ve program yapıları vb. unsurlarında da değişiklikler olmuş veya yenileri açılmıştır (Kavak vd., 2007).

Özellikle öğretmen yetiştirme görevinin üniversitelere verilmesinden sonra, eğitim alanında yapılan çalışmaların sayısının günden güne arttığı ve bu çalışmalar ve ihtiyaçlara paralel olarak Milli Eğitim Temel Kanununda da

belirtilen öğretmen yetiştirme faaliyetlerinde bulunması gereken üç temel yeterlilik (genel kültür, özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon) alanlarında bir değişim olmamakla birlikte, her bir alanı oluşturan alt basamaklarda ya da derslerde değişiklikler ya da düzenlemeler görülmektedir. Bu durum eğitim bilimi alanındaki gelişmeler ve toplumsal beklentilerden kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada, öğretmenlik mesleği içerisindeki üç temel alandan biri olan pedagojik formasyon alanına ait yeterlik durumunun hem öğretmen hem de öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2.YÖNTEM

Bu çalışmada, nicel araştırmanın genel tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü son sınıfta okuyan ve formasyon derslerini tamamlamış olan, ülke genelinde çeşitli üniversitelerde (Fırat, Gazi, Celal Bayar, Marmara, Akdeniz, Trakya, Atatürk, İnönü, Selçuk, Gaziantep, Karadeniz Teknik Üniversitesi) öğrenim gören 706 erkek ve 556 bayan olmak üzere toplam 1262 öğretmen adayı ve farklı illerde (Erzurum, Elazığ, Trabzon, Malatya, Erzincan, Ağrı) Beden Eğitimi öğretmeni olarak görev yapan 109 erkek ve 41 bayan olmak üzere toplam 150 öğretmenden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının “öğretmenlik formasyon derslerinin yeterliliği” konusunda ki görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından uzman öğretim elemanlarına danışılarak hazırlanmış olan 8 soruluk anket kullanılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının ölçeğin geneli için .66 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Öğretmen adayları ile öğretmenlerin görüşlerinin ağırlıklı olarak ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla, SPSS 15.0 for Windows istatistik paket programı ile verilen cevaplara frekans ve yüzde(%) hesaplaması yapılmıştır.

2.4. Çalışmanın Sınırlılıkları:

- Çalışma beden eğitimi öğretmen adayı ve öğretmenleri ile sınırlıdır.

- Öğretmen adayları ve öğretmenlerin kişisel özellikleri dikkate alınmamıştır.
- Öğretmenlerin meslekteki çalışma süreleri dikkate alınmamıştır.

3. BULGULAR

Elde edilen verilerin istatistiksel olarak değerlendirmeleri aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişken	Dağılım	Öğretmen adayı		Öğretmen	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	706	55,9	109	72,7
	Bayan	556	44,1	41	27,3
	Toplam	1262	100	150	100
Yaş	19-21	91	7,2	1	0,7
	22-24	793	62,8	15	10
	25-27	321	25,4	35	23,3
	28-30	57	4,5	43	28,7
	31 Ve Üzeri	-	-	56	37,3
	Toplam	1262	100	150	100
Medeni Durum	Evli	139	11,0	80	53,3
	Bekar	1097	86,9	68	45,3
	Dul	26	2,1	2	1,3
	Toplam	1262	100	150	100
Lisansüstü Eğitim Yapma Durumu	Evet	-	-	22	14,7
	Hayır	-	-	128	85,3
	Toplam	-	-	150	100

Tablo 1’de, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının; cinsiyetlerine göre %44,1’i bayan, %55,9 ‘u erkek, yaşlarına göre %7,2’si 19-21, %62,8’i 22-24, %25,4’ü 25-27 ve %4,5’i 28-30 yaş aralıklarında, medeni durumlarına göre ise %11’i evli, %86,9’u bekar ve %2,1’i dul olduğu, öğretmenlerin; cinsiyetlerine göre %27,3’ bayan, %72,7’si erkek, yaşlarına göre %0,7’si

19-21, %10'u 22-24, %23,3'ü 25-27 ve %28,7'si 28-30 ve %37,3'ü 31 ve üzeri yaş aralıklarında, medeni durumlarına göre %53,3'ü evli, %45,3'ü bekar ve %1,3'ü dul, lisansüstü eğitim yapma durumlarına göre de %14,7'sinin lisansüstü eğitim aldığı, %85,3'ü ise sadece lisans eğitimi aldığı görülmektedir.

Tablo 2. “Öğretmenlik programı kapsamındaki dersler uygulamaya yönelik işlevsel bir yapıdadır” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup / Düzey	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	127	10,1	14	9,3
Katılmıyorum	374	29,6	53	35,3
Kararsızım	104	8,2	25	16,7
Katılıyorum	209	16,6	49	32,7
Tamamen Katılıyorum	448	35,5	9	6
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 2 'de “Öğretmenlik programı kapsamındaki dersler uygulamaya yönelik işlevsel bir yapıdadır” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %35,5'i (f=448) tarafından “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde, % 29,6'sı (f=374) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %32,7'si (f=49) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, % 35,3'ü (f=53) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 3. “Öğretmenlik formasyon dersleri tamamen ezbere yöneliktir” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup / Düzey	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	414	32,8	5	3,3
Katılmıyorum	409	32,4	26	17,3
Kararsızım	168	13,3	13	8,7
Katılıyorum	161	12,8	57	38
Tamamen Katılıyorum	110	8,7	49	32,7
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 3 'te “Öğretmenlik formasyon dersleri tamamen ezbere yöneliktir” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %32,4'ü (f=409) tarafından “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde, %32,8 'si (f=414) tarafından “Katıl-

mıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %32,7 (f=49) tarafından “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde, %38’i (f=57) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 4. “Pedagojik formasyon dersleri öğretim elemanları alan bilgisi ve bunu aktarma becerileri açısından yeterlidir” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Düzye	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	44	3,5	14	9,3
Katılmıyorum	238	18,9	34	22,7
Kararsızım	322	25,5	45	30
Katılıyorum	476	37,7	50	33,3
Tamamen Katılıyorum	182	14,4	7	4,7
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 4 ‘te “Pedagojik formasyon dersleri öğretim elemanları alan bilgisi ve bunu aktarma becerileri açısından yeterlidir” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %37,7’si (f=476) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %25,5’i (f=322) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %33,3’ü (f=50) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %30’u (f=45) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 5. “Öğretmenlik formasyon dersleri öğretmenlikte formasyon kazanmamı sağlamıştır” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Düzye	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	164	13	9	6
Katılmıyorum	270	21,4	29	19,3
Kararsızım	403	31,9	50	33,3
Katılıyorum	254	20,1	52	34,7
Tamamen Katılıyorum	171	13,5	10	6,7
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 5 ‘te “Öğretmenlik formasyon dersleri öğretmenlikte formasyon kazanmamı sağlamıştır” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %31,9’u (f=403) tarafından “Kararsızım” düzeyinde, %21,4’ü (f=270) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %34,7’si

(f=52) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %33,3’ü (f=50) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 6. “Öğretmenlik formasyon dersleri, stajyer (aday) öğretmenlik basamağında verilebilir” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup / Düzey	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	225	17,8	3	2
Katılmıyorum	518	41	31	20,7
Kararsızım	181	14,3	38	25,3
Katılıyorum	237	18,8	66	44
Tamamen Katılıyorum	101	8,	12	8
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 6’da “Öğretmenlik formasyon dersleri, stajyer (aday) öğretmenlik basamağında verilebilir” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %18,8’i (f=237) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %41’i (f=518) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %44’ü (f=66) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %25,3’ü (f=38) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 7. “Öğretmenlik formasyon derslerinin hedef, içerik ve eğitim durumları açısından anlamlı öğrenmeye katkısı vardır” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup / Düzey	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	363	28,8	6	4
Katılmıyorum	496	39,3	17	11,3
Kararsızım	141	11,2	28	18,7
Katılıyorum	206	16,3	75	50
Tamamen Katılıyorum	56	4,4	24	16
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 7 ‘de “Öğretmenlik formasyon derslerinin hedef, içerik ve eğitim durumları açısından anlamlı öğrenmeye katkısı vardır” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının % 39,3’ü(f=496) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde, %28,8’i (f=363) tarafından “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin % 50’si (f=75) tarafından “Katılıyorum” düze-

yinde, %18,7'si (f=28) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 8. “Öğretmenlik formasyon dersleri, öğretmen adaylarının ders sunumu üzerinden işlenmektedir” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	172	13,6	10	6,7
Katılmıyorum	410	32,5	29	19,3
Kararsızım	197	15,6	33	22
Katılıyorum	396	31,4	48	32
Tamamen Katılıyorum	87	6,9	30	20
Toplam	1262	100	150	100

Tablo 8 ‘de “Öğretmenlik formasyon dersleri, öğretmen adaylarının ders sunumu üzerinden işlenmektedir” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %31,4’ü (f=396) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %32,5’i (f=410) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin %32’si (f=48) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %22’si (f=33) tarafından “Kararsızım” düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

Tablo 9. “Öğretmenlik formasyon derslerinde çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak işlenmektedir” maddesine yönelik f ve % dağılımı

Grup	Öğretmen aday		Öğretmen	
	f	%	f	%
Hiç Katılmıyorum	46	3,6	17	11,3
Katılmıyorum	411	32,6	31	20,7
Kararsızım	228	18,1	24	16
Katılıyorum	410	32,5	48	32
Tamamen Katılıyorum	167	13,2	30	20
Toplam	1262	100,0	150	100,0

Tablo 9 ‘da “Öğretmenlik formasyon derslerinde çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak işlenmektedir” maddesi, ankete katılan öğretmen adaylarının %32,5’i (f=410) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, % 32,6’sı (f=411) tarafından “Katılmıyorum” düzeyinde benimsenirken, öğretmenlerin % 32’si (f=48) tarafından “Katılıyorum” düzeyinde, %

20,7'si (f=31) tarafından "Katılmıyorum" düzeyinde benimsendiği görülmektedir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışma, farklı üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü son sınıflarında okuyan öğretmen adayları ve aynı müfredat programı ile formasyon eğitimi almış ve öğretmenlik görevine başlamış olan değişik illerdeki beden eğitimi öğretmenlerinin, öğretmen yetiştirme programı kapsamında bulunan ve üç temel alandan birisi olan öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon) derslerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Bir konuyu iyi bilmek öğretmenin ön koşulu olmasına rağmen yeterli değildir. Alan bilgisinin yanı sıra öğretmenlik meslek bilgisine de sahip olmak gerekir. Öğretmenlik meslek bilgisi ise, öğretmenlik mesleğine özel davranışları kazandırmayı amaçlar. Öğretmenden beklenen mesleki bilgi, beceri alışkanlık ve tutumlar bu programlara konulan dersler ile sağlanmaktadır (Erciyeş, 2006). Formasyon derslerinin lisans süresi içerisinde yeterli ve etkili bir şekilde verilmesi, ilerde öğretmenlik mesleğini icra ederlerken öğretim sürecinin de verimli ve etkili olmasını sağlayacaktır.

Yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının çoğunluğu, formasyon derslerinin uygulamaya yönelik işlevsel olarak görmektedirler. Çalışmaya paralel olarak Yavuzer vd. (2006) sınıf öğretmenliği mezunlarına yönelik yapmış oldukları bir çalışmada mezunların lisans öğrenimleri sırasında en yararlı olduğunu düşündükleri ders grubu olarak öğretmenlik formasyonu dersleri (%75.4) olduğunu bildirmişlerdir. Bununla birlikte bu çalışma sonuçlarının aksine Arslan ve Eraslan (2007) farklı branşlara yönelik öğretmen adayları ile yaptıkları bir çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik programı kapsamındaki derslerin uygulamaya yönelik işlevsel bir yapıda olmadığı görüşünü benimsediklerini göstermiştir. Literatürdeki bu farklılığa, öğretmen adaylarının demografik özellikleri, eğitim gördükleri üniversitelerin bulunduğu bölge ve formasyon derslerinin işlenişlerinin sebep olduğu düşünülmektedir.

Yine çalışma öğretmenlerin ağırlıklı olarak öğretmen adaylarının aksine formasyon derslerini uygulamaya yönelik işlevsel olarak görmediklerini göstermektedir (Tablo 2). Dikici, Yavuzer ve Gündoğdu, (2006) Eğitim Fakültesi mezunu farklı branşlardan toplam 644 kişi üzerinde yaptıkları bir çalışmada eğitim bilimleri derslerinden en çok yararlandıkları dersler "Gelişim ve Öğrenme, Sınıf Yönetimi ve Öğretmenlik Uygulaması" dersleri, hiç yararlanılmayan dersler ise "Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Öğretimde Plan-

lama ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” dersleri olduğu görülmektedir. Çalışmamızda ortaya çıkan öğretmen adayları ile öğretmenlerin görüşlerindeki bu farklılığa formasyon derslerinin işlenişi, uygulama alanlarındaki yetersizlikler ve tecrübe farklılıklarının sebep olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma, öğretmenlerin çoğunluğu formasyon derslerini tamamen ezbere yönelik olarak görmesine rağmen öğretmen adaylarının bunun aksini düşündüklerini göstermektedir (Tablo 3). Öğretmenlerin mesleki yaşantılarında uygulamaya yönelik olarak formasyon derslerini yeterli görmemeleri ve öğrenim yaşantılarında elde ettikleri bilgilerin unutulmuş olmasını, ezbere dayalı bir öğretime bağlamaktadırlar.

Elde edilen verilere bakıldığında zaman hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin çoğunluğunun, formasyon derslerini veren öğretim elemanlarının alan bilgisi ve bunu aktarma becerileri açısından yeterli olmadığını düşündükleri görülmektedir (Tablo 4). Kızılcılık ve Eser (2000) altı eğitim fakültesindeki özellikle pedagojik formasyon derslerini yürüten 73 öğretim elemanı üzerinde yaptıkları bir araştırmada öğretim elemanlarının %76.8 Eğitim Bilimleri derslerini vermekte, %54.8’inin verdikleri derslere ilişkin yayını olduğunu %45.2’sinin ise verdikleri derslere ilişkin yayınlarının bulunmadığını, yayın türlerine bakıldığında %45.0 ders notu, %30.0 makale, %15.0 tez ve %10.0 kitap şeklinde olduğunu ve öğretim elemanlarının %49.5’inin ders işleme biçiminin düz anlatım yöntemi olduğunu bildirmişler ve kısmen de olsa araştırma sonucumuzu desteklemiştir.

Yine çalışmamızda, hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin çoğunluğunun “öğretmenlik formasyon dersleri öğretmenlikte formasyon kazanmamı sağlamıştır” maddesini “kararsızım” seçeneği ile sonuçlandırmış, ayrıca öğretmenlerin önemli bir kısmının da bu dersler sayesinde yeterince formasyon kazandıklarını düşünmediklerini belirtmişlerdir (Tablo5). Yavuz ve Çeliköz (2003) öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algılarını araştırdığı bir çalışmada öğretmen adaylarının meslekî gelişimle ilgili davranışlarını “kısmen” yeterli gördüklerini bildirdikleri ve bu durumda araştırma sonucunu kısmen desteklediği görülmektedir.

Bununla birlikte Korkmaz ve Akbaşlı (2001) Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde toplam 697 öğrenci üzerine yaptıkları araştırmanın sonucunda, Okul Deneyimi I dersi etkinliklerinin öğrencilere kazandırması istenilen duygu, düşünce ve tecrübelerin gerçekleştiğini sadece bir ders üzerinde yaparak ortaya koymuştur. Bu araştırmaya benzer olarak Alakuş, Oral ve Mercin, (2005) Türkiye’deki farklı üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Gü-

zel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarına devam eden öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre Okul Deneyimi II dersi uygulamasında yer alan etkinliklerin gerçekleşme düzeyine ilişkin algılarının nasıl olduğunu belirlemek amacıyla 276 öğretmen adayı üzerinde yaptıkları bir araştırmada Okul Deneyimi-II uygulamasının tam olarak amacına ulaşmadığı, öğretmen adaylarının algılarına göre hiçbir etkinliğin tam düzeyde gerçekleşmediği sonuçlarına varılmışlardır. Bu sonuçta özellikle formasyon derslerinin uygulama aşaması olarak görülebilecek okul deneyimi dersleri ile ilgili olarak bulunan sonucu kısmen destekler nitelikte oldukları görülmüştür.

Diğer taraftan öğretmenlerin ağırlıklı olarak formasyon derslerinin, stajyer (aday) öğretmenlik basamağında verilebileceğini, öğretmen adaylarının ise bunun aksi bir görüş benimsediklerini ve formasyon derslerinin hizmet öncesi dönemde verilmesi gerektiğini savundukları görülmektedir (Tablo 6). Hizmet öncesi eğitimde meslek bilgisi dersleri kapsamında öğretmenlik uygulamalarının da çok önemli bir yeri vardır; çünkü kuramsal bilgiler öğretmen adayları için ancak uygulama etkinlikleri sırasında anlamlı hale gelmektedir (Küçükahmet, 1993). Okullarda bireylerin bütün yetenekleri ortaya çıkarılmış olmayabilir, bu durum hizmet öncesi için de geçerlidir. Örneğin bireylerin gizil yetenekleri hizmet içi eğitimlerde yetiştirilerek geliştirilebilir (Yağcı, 2003). Öğretmenlerin, profesyonel bir eğitimci kimliği kazanabilmeleri ise hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinin bütünleşmesi ile sağlanabilir (Saban, 2000). Hizmet içi eğitim, eğitim-öğretim sürecinin gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazandırılması, hizmet öncesi eğitiminden gelen personelin oryantasyonun sağlanması ve mesleki yeterlilik anlayışlarının geliştirilmesi için gereklidir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğretmenler hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü öğretmenler, hizmet içi eğitimin personelin yetki ve sorumluluklarını bilmesini, eğitim faaliyetlerindeki gelişmeleri takip etmesini, eğitim sistemine adapte olmasını sağladığını belirtmişlerdir. Ancak bireylerin moralinin yükseltilmesi, güdülenmesi ve isteklendirilmesini sağladığı görüşünde kararsız oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılma istekliliği konusundaki görüşleri ise, eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri ile paraleldir. Öğretmenler, mesleki yeterlik ve anlayışları geliştireceğini ve bu uygulamaya gönüllü katıldıklarını belirtmişlerdir (Kazu ve Kerimgil, 2008). Yine bunu destekleyen Büyükcan ve Başkan'ın (2009) yaptıkları bir diğer çalışma ilköğretim öğretmenleri, kendilerine uygulanan yılbaşı ve yılsonu hizmet içi eğitim seminerlerinin, programlarda, mevzuatta ve uygulamalardaki değişikliklerin incelenmesi ve değerlendirilmesi hususunda “orta” düzeyde yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

Yaptığımız çalışmada, öğretmenlerin ağırlıklı olarak formasyon derslerinin, hedef, içerik ve eğitim durumları açısından anlamlı öğrenmeye katkısı olduğunu savundukları öğretmen adaylarının ise bunun aksi bir görüş benimsediklerini ortaya koymuştur (Tablo 7). Çalışmamızı destekler nitelikteki Okçabol'un (2004) öğrenci, öğretmen, öğretmen adayı ve öğretim elemanlarına yönelik yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin yüzde 51'i ve öğretim elemanlarının yüzde 63'ünün öğretmenlik formasyonu olarak verilen dersleri kuramsal açıdan yeterli bulduklarını bildirmiştir. Öğretmenler ile öğretmen adayları arasındaki görüş farkının, öğretmen adaylarının henüz mesleki yaşantı içine girmemiş olmaları ve öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini tam olarak algılayamamış olmaları düşünülmektedir.

Öğretmenlerin ağırlıklı olarak formasyon derslerinin, öğretmen adaylarının ders sunumu üzerinden işlenmekte olduğunu savundukları, öğretmen adaylarının ise bu konuda ikiye bölündükleri, bir kısmının öğretmenlerle aynı görüşte oldukları diğerlerinin ise aksi bir görüş benimsedikleri yine bu çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur (Tablo 8). Çalışmamızı destekleyen, Kılıç'ın (2006) yapmış olduğu bir araştırma, formasyon derslerinde daha çok öğrenci merkezli ya da öğrenci-öğretmen merkezli yöntemlerin kullanıldığı ve formasyon dersleriyle alan bilgisi dersleri arasında bu açıdan da anlamlı fark olduğunu göstermiştir.

Gerek öğretmenler gerekse öğretmen adayları ağırlıklı olarak formasyon derslerinin, çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak işlenmekte olduğu görüşünü benimsemişlerdir (Tablo 9). Özdemir ve Çanakçı (2005) yaptıkları bir çalışmada, Okul Deneyimi I dersinin, öğrencilerin çağdaş öğretim anlayışlarını benimsemeleri açısından yararlı olduğu sonucuna ulaştıkları ve öğrencilerin, bu dersin sonunda geleneksel öğretim anlayışından vazgeçerek çağdaş öğretim anlayışını benimsediklerini göstererek tek bir formasyon dersi üzerinden çalışmamızı desteklemektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma hem öğretmen adayları hem de öğretmenlerin formasyon derslerini veren öğretim elemanlarının alan bilgisi ve bunu aktarma becerileri açısından yeterli olmadığını düşündüklerini ve formasyon derslerinin, çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak işlenmekte olduğu görüşünü benimsediklerini göstermektedir. Bunun yanında öğretmenlerin formasyon derslerinin, öğretmen adaylarının ders sunumu üzerinden işlenmekte olduğunu savundukları, öğretmen adaylarının ise bir kısmının öğretmenlerle aynı görüşte oldukları diğerlerinin ise aksi bir görüş benimsediklerini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada ayrıca, öğretmenlerin öğretmen adaylarının aksine formasyon derslerini uygulamaya yönelik işlevsel olarak görmedikleri, formasyon derslerini tamamen ezbere yönelik olarak gördükleri, derslerinin, hedef, içerik ve eğitim durumları açısından anlamlı öğrenmeye katkısı olduğunu savundukları ve formasyon derslerinin, stajyer (aday) öğretmenlik basamağında verilebileceğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Yine çalışmamız hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin çoğunluğunun öğretmenlik formasyon derslerinin kendilerine öğretmenlikte formasyon kazandırdığı konusunda kararsız bir tutum sergilediklerin göstermekte ve öğretmenlerin önemli bir kısmının da bu dersler sayesinde yeterince formasyon kazandıklarını düşünmediklerini göstermiştir.

Ülke genelinde çeşitli illerde yaptığımız bu araştırma, beden eğitimi öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin uygulanma biçimlerinde farklılıkların olduğu, bu farklılıkların da derslerin amaçlarına yönelik olarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi bakımından, birbirine yakın oranlarda olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabildiğini göstermiş ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin alan bilgisi bakımından yeterli düzeyde olan öğretim elemanları tarafından verilmesi gerekliliği bir kez daha ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın sonuçlarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik yapılacak yeni çalışmalar için bir zemin oluşturacağı ve araştırmanın bulguları konu ile ilgili yapılacak diğer araştırmalara da kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

6. ÖNERİLER

1. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine bu alanda uzman öğretim elemanları tarafından verilmesinin daha faydalı olabileceği,
2. Öğretmen adaylarının uzman öğretim elemanını refakatinde bu derslerin sunumunda aktif olarak rol almasının öğretmenlik becerileri geliştirmekte daha faydalı olabileceği,
3. Formasyon derslerini ezbere yönelik olmaktan çıkarıp uygulama alanına daha fazla katmanın daha faydalı olabileceği önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersi konularının gerçekleşme düzeyi, Proceedings of International Conference on Educational Science, ICES'08, Vol:1, North Cyprus, S: 35-4.
- Alakuş, A.O., Oral, B., Mercin, L. (2005). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının okul deneyimi u uygulamasına ilişkin algıları. Milli Eğitim, 168. 20.01.2006'da indirildi. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-alakus.htm>
- Arslan, M. M., Eraslan, L., (2007). Öğretmenlik mesleğine girişte kamu personeli seçme sınavı (kpss) yönteminin değerlendirilmesi, Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Büyükkaragöz, S., Musta, M.C., Yılmaz, H., Pilten, O. (1998). Öğretmenlik mesleğine giriş (eğitimin temelleri), Konya:Mikro Yayınları: No: 07., s.16.
- Battal, N. (2003). Cumhuriyet üniversitesi'nin açılışında yaptığı konuşma, eğitimde yansımalar, VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi Sivas, s:13.
- Büyükcın, Y., Başkan, G.A. (2009). İlköğretim okullarındaki hizmet içi eğitim seminerlerinin öğretmenlere yararlılığı, 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Demirel, Ö. (1999). Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı, Ankara: PegemA., s.192.
- Dikici, A., Yavuzer, Y., Gündoğdu, R. (2006). Eğitim fakültesi mezunlarının eğitim bilimleri derslerine ilişkin görüşleri (niğde üniversitesi örneği), Milli Eğitim, 172, 250-262.
- Erciyeş, G. (2006). Bir meslek olarak öğretmenlik, eğitim bilimine giriş, VII. Bölüm (ed: Mustafa YILMAN), Nobel yayın Dağıtım, 1. Basım, ANKARA, s: 13.
- Gökçe, E. (2003). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri. Çağdaş Eğitim Dergisi, 299:36-48.
- Güçlü, N. (1996). Öğretmen olma süreci: sosyalleşme. Eğitim ve Bilim. 20: (99), 55-63.
- Karagözoğlu, G. (2003). Eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirme politikamıza genel bir bakış, eğitimde yansımalar, VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, s:10-12.
- Kavak, Y., Aydın A. Akbaba Altun, S. (2007). T.C. yükseköğretim kurulu öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007), ANKARA, Yükseköğretim Kurulu Yayını 2007-5, s: 37.

-
- Kavcar, C., (1999). Nitelikli öğretmen sorunu, eğitimde yansımalar: v, 21. Yüzyılın Eşiğinde Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara.
- Kaya, Y.K. (1993). İnsan yetiştirme düzenimize yeni bir bakış. İkinci Basım. Yargı Basımevi Ankara, s:4.
- Kazu, İ.Y., Kerimgil, S. (2008). Yeni atanan öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri (elazığ ili örneği), Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:23, s.14-30.
- Kılıç, A. (2006). Sınıf öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerde kullanılan yöntemler (Yayınlanmamış Araştırma).
- Kızılçelik, S. Eser M. (2000). Öğretmen yetiştirme düzenimizde yetiştiricinin rolü. Eğitim Araştırmaları, Ekim 2000, 45-51.
- Korkmaz, İ., Akbaşlı, S. (2001). Okul deneyimi ı çalışmasının öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. Eğitim Araştırmaları, 5: 1-3.
- Kulaksızoğlu, A. (1995). Öğretmenlik mesleğinin ahlaki ilkeleri konusunda bir deneme. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7, 185-188.
- Küçükahmet, L. (1993). Öğretmen yetiştirme (programları ve uygulamaları), Ankara, s:38.
- Okçabol, R. (2004). Öğrenci, öğretmen, öğretmen adayı ve öğretim elemanı gözüyle öğretmen yetiştirme, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Özdemir, A.Ş., Çanakçı, O. (2005). Okul deneyimi I dersinin öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme kavramlarına ve öğretmen-öğrenci rollerine bakış açıları üzerindeki etkileri, İlköğretim-Online, 4: (1), 73-80.
- Sönmez, V.(1994). Program geliştirmede öğretmen el kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sünbül, A.M., (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. Eğitim Yönetimi, 2: (4), 597-607.
- Şişman, M. (2001). Öğretmenliğe giriş. Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Turgut, İ. (1996). Öğretmen yetiştirme sorunları. Ankara: Sempozyum 96.
- Türkoğlu, A. (1987). Eğitim yüksek okullarında programa ilişkin sorunlar. Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü - Bugünü - Geleceği Sempozyumu. Ankara: 480.
- Yağcı, E. (2003). Türkiye’de öğretmenlerin hizmet içi eğitimi uygulamaları sorunlar ve öneriler, Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu, Sivas.

-
- Yavuz, E., Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara, 1: (4), 427-440.
- Yavuzer, Y., Dikici, A., Çalışkan, M., Aytekin, H. (2006). Sınıf öğretmenliği mezunlarının öğretmen yetiştirme programından yararlanma düzeylerine ilişkin görüşleri (niğde üniversitesi örneği). Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3: (32): 35-41

* * * *